

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА PHILOSOPHY OF LAW

УДК 004.9:004.738.5:316.77:342.7

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-24>

ЦИФРОВІ ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ТЕТЯНА, КОЛОМОЄЦЬ¹
НАТАЛЯ, ВЕРЛОС²
ВІТАЛІНА, НІКІТЕНКО³
ВАЛЕНТИНА, ВОРОНКОВА⁴

Анотація

Актуальність теми цифрових прав людини в умовах розвитку штучного інтелекту та глобалізації у тому, що вона охоплює складні аспекти взаємодії між технологічними інноваціями, глобальними процесами та правами людини в цифрову епоху. У контексті стрімкого розвитку штучного інтелекту цифрові права потребують особливої уваги та адаптації. Мета дослідження – концептуалізація цифрових прав людини в умовах розвитку штучного інтелекту та глобалізації. Завдання дослідження: 1) проаналізувати цифрові права в контексті Європейського Союзу та визначити їх сутність та значення; 2) розкрити основні аспекти захисту цифрових прав в умовах глобалізації; 3) з'ясувати цифрові права в умовах розвитку штучного інтелекту (ШІ) та нових реалій цифрового світу. Результати досліджень. Доведено, що глобалізація сприяє стандартизації цифрових прав на міжнародному рівні, одночасно призводить до викликів у контексті регіональних та національних відмінностей у правових підходах. Оцінка того, як розвиток ШІ впливає на цифрові права, включаючи питання автоматизованого прийняття рішень, алгоритмічної упередженості, та моніторингу особистої інформації. Розгляд основних понять цифрових прав, включаючи право на приватність, свободу вираження думок, доступ до інформації, та право на недискримінацію в цифровому середовищі. Вивчення етичних аспектів використання ШІ в контексті цифрових прав, а також розгляд нових правових можливостей, таких як посилення захисту персональних даних та забезпечення прозорості алгоритмів. тема цифрових прав в умовах розвитку штучного інтелекту та глобалізації дозволила дослідити складні взаємозв'язки між технологіями, правами людини та глобальними процесами, підкреслюючи як можливості для прогресу, так і виклики, які постають перед сучасним суспільством. Теоретичні напрацювання в цій сфері можуть допомогти визначити нові права, такі як право на цифрову ідентичність, захист персональних даних, право на доступ до інформації та свободу в інтернеті. В умовах глобалізації виникає необхідність уніфікації підходів до регулювання цифрових прав на міжнародному рівні. Практичні заходи можуть бути використані для посилення кібербезпеки, зокрема для розробки технологічних рішень, що забезпечують захист персональних даних, а також для підвищення рівня безпеки цифрової інфраструктури національних держав та міжнародних організацій.

Ключові слова : цифрові права, глобалізація, штучний інтелект, захист персональних даних

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Технології суттєво впливають на права людини в кількох важливих аспектах, що стосується як позитивних, так і негативних наслідків. Технології, зокрема Інтернет, значно покращили доступ до інформації, що є важливим правом людини. Завдяки цьому, люди мають можливість отримувати знання, висловлювати свої думки, брати участь у політичних дискусіях та обмінюватися інформацією з усього світу. Це також сприяє підвищенню прозорості урядів та підзвіт-

Corresponding authors:

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: T_deputy@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1101-8073>

² Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: verlosznu@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3598-2721>

³ Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні

Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

E-mail: vitalina2006@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

⁴ Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні

Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

ності влади. Соціальні мережі та інші цифрові платформи стали інструментом для захисту прав людини. Вони дозволяють активістам піднімати важливі питання, мобілізувати громадськість і привертати увагу до порушень прав. Цифрові технології допомагають розширювати доступ до різних послуг, включаючи охорону здоров'я, освіту та соціальні послуги, що сприяє зменшенню нерівності і підвищенню загального рівня життя. Розвиток технологій у той же час призводить до збільшення обсягів персональних даних, які збираються урядами та приватними компаніями. Це може призводити до порушення права на приватність, зокрема через недобросовісне використання даних або кіберзлочини. Наприклад, масове спостереження та зломи даних стають серйозними загрозами для особистих прав і свобод. Технології можуть поглиблювати існуючу соціальну нерівність. Доступ до цифрових ресурсів часто нерівномірний, що призводить до цифрового розриву між різними групами населення. Це впливає на рівень освіти, доступ до інформації та можливості участі в цифровій економіці. У деяких країнах уряди використовують технології для контролю та обмеження свободи слова в Інтернеті. Це включає цензуру, блокування сайтів та нагляд за активністю користувачів в мережі. Такі практики значно обмежують свободи людини, включаючи свободу вираження та доступ до інформації. Технології мають значний вплив на права людини, і цей вплив є неоднозначним. З одного боку, вони відкривають нові можливості для реалізації прав, з іншого – створюють нові виклики та ризики, які потребують уваги з боку урядів, міжнародних організацій та громадянського суспільства для забезпечення балансу між інноваціями і захистом прав людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Останні дослідження в галузі захисту цифрових прав в умовах глобалізації зосереджуються на кількох ключових аспектах: вплив технологій на права людини, роль міжнародних стандартів і законодавчих ініціатив, а також необхідність універсального доступу до інтернету.: Одним із ключових аспектів досліджень є вплив цифрових технологій на права людини, особливо в умовах глобалізації. Це питання було широко розглянуто на 10-му форумі з прав цифрових прав і включення (DRIF), який проходив у 2023 році. Учасники обговорювали виклики, пов'язані з кон-

фіденційністю даних, спостереженням і кібербезпекою, а також необхідність більш справедливого доступу до цифрових технологій і захисту прав маргіналізованих груп (DRIF Forum). ООН також приділяє велику увагу захисту цифрових прав. Згідно з останнім звітом ПРООН (2024), захист цифрових прав став одним із пріоритетних напрямів міжнародної діяльності. Визначено, що для ефективного вирішення цієї проблеми необхідно створити глобальні нормативні рамки, що забезпечать справедливість та доступ до цифрових ресурсів для всіх користувачів, незалежно від їхнього місця проживання (UNDP). Останні дослідження підтверджують, що захист цифрових прав є важливою проблемою, яка вимагає комплексного підходу та міжнародної співпраці для забезпечення справедливого і безпечного цифрового середовища для всіх. В 2023 році ЄС продовжив роботу над удосконаленням регуляційних стандартів для захисту цифрових прав, включаючи нові правила щодо захисту даних і забезпечення прозорості алгоритмів штучного інтелекту. ЄС також розробляє "Акт про цифрові послуги" (DSA), який має на меті покращити регулювання цифрових платформ та забезпечити відповідальність за захист прав користувачів в інтернеті (DRIF Forum). Організація Об'єднаних Націй активно працює над питаннями захисту цифрових прав через ініціативи, спрямовані на розвиток міжнародних норм і стандартів. ПРООН в своєму звіті на 2024 рік підкреслює необхідність посилення глобального співробітництва у сфері захисту прав людини в цифрову епоху. Це включає спільні ініціативи з державними і недержавними організаціями для боротьби з цифровою нерівністю та забезпечення доступу до інтернету для всіх (UNDP). Останні заходи також спрямовані на захист прав вразливих і маргіналізованих груп у цифровому середовищі. Наприклад, ініціативи спрямовані на забезпечення доступу до цифрових ресурсів для людей з інвалідністю та інших груп, які часто стикаються з дискримінацією в інтернеті. Це включає розробку інклюзивних політик і спеціальних програм навчання для покращення цифрової грамотності (DRIF Forum UNDP). Уряди різних країн активно розробляють і впроваджують національні стратегії кібербезпеки, які включають положення щодо захисту цифрових прав. Наприклад, США та країни ЄС посилюють законодавство щодо кібербезпеки, що передбачає жорсткі санкції за порушення прав на конфіденційність даних та несанкціоноване використання

особистої інформації. Ці заходи підкреслюють важливість багаторівневого підходу до захисту цифрових прав, включаючи вдосконалення законодавства, міжнародну співпрацю та захист прав найбільш уразливих категорій населення в умовах глобалізації.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Мета дослідження – концептуалізація цифрових прав людини в умовах розвитку штучного інтелекту та глобалізації. Завдання дослідження: 1) проаналізувати цифрові права в контексті Європейського Союзу та визначити їх сутність та значення; 2) розкрити основні аспекти захисту цифрових прав в умовах глобалізації; 3) з'ясувати цифрові права в умовах розвитку штучного інтелекту (ШІ) та нових реалій цифрового світу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів

1. Цифрові права в контексті Європейського Союзу, їх сутність та значення

Цифрові права в контексті Європейського Союзу визначаються як права людини в цифровому середовищі, яка має право на доступ до інтернету, який забезпечує можливість отримання інформації, спілкування, участі в соціальному, економічному та культурному житті. Відповідно до Європейської цифрової стратегії та Європейського кодексу електронних комунікацій (ЕЕСС), кожна людина має право на доступ до інтернету, який розглядається як основний елемент участі у сучасному цифровому суспільстві. Це право забезпечує можливість отримання інформації, доступу до послуг, а також економічної і соціальної участі. Згідно з основними документами Європейського Союзу, цифрові права можуть бути визначені як сукупність прав і свобод, що забезпечують захист особи та її діяльності в цифровому середовищі, включаючи права на доступ до інтернету, захист персональних даних, конфіденційність, безпеку та недискримінацію.

ЄС у рамках цифрового компасу ухвалив європейську декларацію про цифрові права та принципи. Метою цієї декларації є визначення прав громадян у цифровому просторі та розробка системи принципів, які ЄС та держави-члени погоджуються дотримуватися під час цифрової трансформації. У грудні 2021 року міністри зв'язку ЄС обговорили пропозицію Комісії. Вони висловили рішучу підтримку декларації, яка ясно

дасть зрозуміти, що одні й самі фундаментальні права застосовуються як онлайн, так і оффлайн. Переговори щодо декларації між трьома інституціями ЄС завершилися 14 листопада 2022 року. Рада ухвалила декларацію 5 грудня 2022 року: 1) Рада з транспорту, телекомунікацій та енергетики (Телекомунікації), 3 грудня 2021 р. 2) Цифрове десятиліття Європи: цифрові цілі на 2030 рік (Європейська комісія). 3) Декларація про цифрові права та принципи: цінності та громадяни ЄС у центрі цифрового переходу (14 листопада 2022 р.). Важливим елементом Європейської стратегії даних є Закон про управління даними, метою якого є сприяння доступності даних для повторного використання у міжгалузевих та транскордонних рамках. Цей закон створив надійні механізми для зміцнення довіри до послуг посередництва даних та сприятиме альтруїзму щодо даних у всьому ЄС, водночас відіграючи центральну роль у створенні можливостей та керівництві створенням сумісних спільних просторів даних у масштабах усього ЄС у таких стратегічних секторах, як енергетика, мобільність та здоров'я. Рада затвердила Закон про управління даними 16 травня 2022 року. Основними цілями щодо регулювання даних є забезпечення справедливості у розподілі вартості даних між учасниками економіки даних та сприяння доступу до даних та їх використання.

Відповідно до Загального регламенту щодо захисту даних (GDPR), кожна людина має право на захист своїх персональних даних, включаючи право на отримання інформації про обробку даних, право на виправлення, видалення даних і право на переносимість даних. В цифровому середовищі всі люди мають право на рівний доступ до інформації, послуг та можливостей без дискримінації за будь-якими ознаками, забезпечення права на свободу слова та висловлювання думок в інтернеті, в тому числі через соціальні мережі та інші платформи. У жовтні 2020 року Європейська рада закликала до створення загальноєвропейської системи безпечної публічної електронної ідентифікації (eID), включаючи сумісні цифрові підписи, які дозволять людям здійснювати контроль над своєю особистістю та даними в Інтернеті та надавати доступ до публічних, приватних та перехресних даних.

У червні 2021 року Комісія представила пропозицію щодо регулювання європейської електронної ідентифікації. Пропозиція передбачає створення європейської програми цифрового гаманця,

що забезпечує безпечно зберігання, управління та обмін документами. Рада прийняла свою позицію щодо європейських переговорів щодо електронної ідентифікації 6 грудня 2022 року. Рада прагне забезпечити високий рівень безпеки європейського цифрового гаманця, дотримання конфіденційності даних та його безкоштовність для всіх. Рада та парламент погодили правила цифрової ідентифікації 29 червня 2023 року.

Цифровий гаманець – це програмне забезпечення, яке дозволяє зберігати електронні гроші для здійснення операцій в Інтернеті або електронної комерції.

Їх ще називають електронними, електронними та цифровими гаманцями. Ці гаманці працюють як заміна кредитних та дебетових карток. В інших випадках це цифровий варіант, оскільки дані зберігаються в додатках. Щоб отримати доступ до його послуги, вимоги, що вимагаються, різноманітні, головним чином, для підтвердження особи. Серед вимог є: електронна пошта, місцева ідентифікаційна картка або паспорт, доказ адреси, фотографія тощо. (<https://uk.economy-pedia.com/11033094-digital-wallet>).

Право на безпеку в цифровому середовищі включає захист від кіберзагроз, шахрайства та інших ризиків, пов'язаних із використанням цифрових технологій. Право на конфіденційність у цифровому середовищі включає захист приватності листування, онлайн-комунікацій та інших форм взаємодії в цифровому середовищі. Ці права закріплені в різних нормативних актах ЄС, зокрема в Хартії основних прав Європейського Союзу, Загальному регламенті про захист даних (GDPR), та інших документах, спрямованих на забезпечення цифрових прав і свобод громадян у цифрову епоху. Окрім Загального регламенту про захист даних (GDPR) та Хартії основних прав Європейського Союзу, існує кілька інших важливих документів ЄС, які регулюють та визначають цифрові права.

Відповідно до Хартії основних прав Європейського Союзу та Директиви про аудіовізуальні медіа-послуги (AVMSD), право на свободу висловлювання забезпечує можливість вільного вираження своїх думок і доступ до інформації без цензури, зокрема в онлайн середовищі, включаючи соціальні медіа та інші платформи. Згідно з **Загальним регламентом щодо захисту даних (GDPR)**, кожна особа має право на захист своїх персональних даних. Це включає право на прозорість щодо обробки даних, право на виправлення

і видалення даних, а також право на переносимість даних між різними сервісами.

Європейська цифрова стратегія (European Digital Strategy), прийнята у 2020 році, визначає основні напрямки розвитку цифрового суспільства в ЄС, включаючи захист прав громадян в інтернеті. Вона охоплює питання, пов'язані з розвитком штучного інтелекту, використанням великих даних та забезпеченням цифрових прав у контексті цифрової економіки.

Європейський кодекс електронних комунікацій (European Electronic Communications Code – EEC) є комплексним законодавчим актом, що встановлює правила для електронних комунікаційних мереж і послуг в ЄС. Він забезпечує права користувачів на доступ до якісного інтернет-зв'язку, захист персональних даних та право на недискримінацію в контексті доступу до інтернет-послуг. У відповідності до Європейської цифрової стратегії та Регламенту про штучний інтелект (AI Act), право на недискримінацію гарантує, що жодна особа не зазнає дискримінації у цифровому середовищі за ознаками раси, статі, релігії, національності або інших характеристик, зокрема у контексті доступу до технологій та послуг.

Регламент про відкритий інтернет (Open Internet Regulation) гарантує принципи мережевого нейтралітету, тобто забезпечення рівного доступу до всіх видів інтернет-трафіку без дискримінації за типом контенту, джерелом чи призначенням. Це право пов'язане з правом на доступ до інформації та свободу слова в цифровому середовищі. Регламент про відкритий інтернет та Європейський кодекс електронних комунікацій включає захист приватності особистого листування та комунікацій в інтернеті, а також захист від несанкціонованого доступу до даних користувача.

Європейська стратегія кібербезпеки (European Cybersecurity Strategy) визначає основні напрями забезпечення кібербезпеки в ЄС, включаючи захист цифрових прав громадян. Вона включає заходи з протидії кіберзагрозам, захисту критичної інфраструктури та забезпечення безпеки персональних даних. В рамках Європейської стратегії кібербезпеки це право включає захист від кіберзагроз, шахрайства, та інших ризиків, що можуть виникнути в результаті використання цифрових технологій.

Директива про аудіовізуальні медіа-послуги (Audiovisual Media Services Directive – AVMSD) регулює права громадян на доступ до медіа-кон-

тенту, включаючи онлайн-платформи. Вона захищає право на свободу інформації, забезпечуючи при цьому захист неповнолітніх та боротьбу з мовою ненависті в інтернеті.

Регламент про штучний інтелект (AI Act) включає положення щодо регулювання штучного інтелекту про та забезпечення прав громадян на захист від ризиків, пов'язаних із застосуванням ШІ, особливо в контексті прав людини та етичних питань.

Подальша цифровізація судових систем держав-членів може покращити доступ громадян та бізнесу до правосуддя та підвищити ефективність та результативність юридичних процедур. Деякі країни ЄС почали використовувати цифрові інструменти у сфері правосуддя. Зокрема, можна навести такі приклади: ведення цифрового судочинства; електронний зв'язок між сторонами; електронна передача документів; використання слухань та відеоконференцій. Держави-члени повинні ширше використовувати цифрові інструменти в судових розглядах, не підриваючи при цьому фундаментальних принципів, таких як незалежність та неупередженість судів.

Щоб підтримати обмін цифровою інформацією у справах про тероризм між національною владою та Євроюстом, ЄС у грудні 2021 року запропонував нове законодавство. Згідно з новими правилами, держави-члени повинні будуть передавати Євроюсту інформацію про будь-яке кримінальне розслідування, пов'язане з терористичними злочинами, як тільки втрутиться судова влада. Це допоможе Євроюсту краще виявляти зв'язки між судовими переслідуваннями щодо транснаціонального тероризму, а також активно інформувати держави-члени про знайдені зв'язки.

Ці документи є частиною комплексного підходу ЄС до захисту цифрових прав громадян, включаючи аспекти конфіденційності, доступу до інформації, безпеки та недискримінації в цифровому середовищі. Ці визначення формують основу для розуміння цифрових прав у контексті ЄС, підкреслюючи важливість захисту прав людини в умовах глобальної цифровізації. Захист цифрових прав в умовах глобалізації стає все більш актуальним питанням, оскільки поширення цифрових технологій та інтернету призводить до нових викликів і ризиків для прав і свобод людини. У зв'язку з цим, Європейський Союз (ЄС) та інші міжнародні організації активно працюють над розробкою та впровадженням заходів для забезпечення захисту цифрових прав у глобалізованому світі.

2. Основні аспекти захисту цифрових прав в умовах глобалізації

Умови глобалізації вимагають уніфікованого підходу до захисту персональних даних на міжнародному рівні. **Загальний регламент щодо захисту даних (GDPR)** в ЄС є прикладом стандарту, який задає високі вимоги до обробки персональних даних, включаючи вимоги до компаній за межами ЄС, якщо вони працюють з даними громадян ЄС. Така уніфікація сприяє створенню єдиного цифрового ринку, де права користувачів захищені незалежно від місця проживання. Глобалізація підсилює потребу в захисті від кіберзагроз, які можуть мати транскордонний характер. **Європейська стратегія кібербезпеки** визначає заходи для підвищення кібербезпеки в ЄС, що включає співпрацю з міжнародними партнерами, розвиток кіберстійкості, а також забезпечення безпеки цифрової інфраструктури. В умовах глобалізації зростає значення свободи слова та доступу до інформації в інтернеті. Ці права захищаються різними документами ЄС, включаючи **Хартію основних прав ЄС**. Важливо забезпечити, щоб на глобальному рівні не було обмежень на свободу вираження, а також доступ до об'єктивної та достовірної інформації, особливо в умовах підвищення обсягів дезінформації та цензури. Глобалізація може посилювати нерівність у доступі до цифрових ресурсів, зокрема між розвиненими та країнами, що розвиваються. ЄС працює над подоланням цієї проблеми через програми підтримки цифрової освіти, інфраструктури та технологій у менш розвинених регіонах. Це сприяє забезпеченню рівного доступу до цифрових прав та можливостей для всіх громадян, незалежно від їхнього географічного розташування. У зв'язку з глобальним поширенням технологій ШІ, виникають питання щодо етики та прав людини. **Регламент про штучний інтелект (AI Act)** ЄС спрямований на забезпечення того, щоб технології ШІ використовувалися відповідально, без порушення цифрових прав, таких як право на Глобалізація вимагає тісної співпраці між країнами для захисту цифрових прав. ЄС укладає угоди з іншими регіонами та країнами для забезпечення взаємного визнання стандартів захисту даних, кібербезпеки та прав користувачів в цифровому середовищі. Захист цифрових прав в умовах глобалізації є багатогранним завданням, що потребує тісної міжнародної співпраці, уніфікації стандартів, а також постійного оновлення правових рамок. ЄС відіграє провідну роль у роз-

робці та впровадженні таких заходів, які можуть стати прикладом для інших регіонів та сприяти створенню глобального середовища, де цифрові права захищені на високому рівні. Глобалізація ускладнює питання юрисдикції, оскільки цифрові послуги часто надаються транскордонно. Це створює труднощі в регулюванні та забезпеченні виконання правових норм, зокрема щодо захисту даних та кібербезпеки. Щоб подолати ці виклики, ЄС укладає міжнародні угоди та розробляє механізми співпраці з іншими країнами, щоб забезпечити ефективне регулювання та справедливий захист цифрових прав у всьому світі.

В умовах глобалізації дезінформація стає серйозною загрозою для демократичних процесів і прав громадян на отримання достовірної інформації. Для протидії цьому явищу, ЄС розробляє стратегії боротьби з дезінформацією, включаючи законодавчі ініціативи та співпрацю з платформами соціальних медіа. Це передбачає заходи, спрямовані на забезпечення прозорості алгоритмів, що використовуються для розповсюдження контенту, та відповідальність платформ за боротьбу з фейковими новинами. Глобалізація сприяє збільшенню можливостей для масового нагляду з боку державних та приватних організацій. Це створює ризики для конфіденційності та інших цифрових прав громадян. ЄС намагається захистити громадян від неправомірного нагляду через правові інструменти, такі як GDPR, а також через співпрацю з іншими країнами, щоб забезпечити відповідальне використання технологій нагляду.

Глобалізація часто призводить до посилення економічної нерівності, яка проявляється також у цифровому розриві – нерівному доступі до цифрових технологій та інтернету. ЄС активно працює над подоланням цього розриву через інвестиції в інфраструктуру та розвиток цифрових навичок у всіх країнах-членах і партнерах, зокрема у менш розвинених регіонах. Це включає програми з цифрової інклюзії, що сприяють рівноправному доступу до цифрових можливостей для всіх громадян.

Впровадження ШІ у глобалізованому світі піднімає питання етики та прав людини. Технології, такі як автоматичне прийняття рішень або розпізнавання облич, можуть призвести до порушення прав на приватність, недискримінацію та інші цифрові права. ЄС, через **Регламент про штучний інтелект (AI Act)**, запроваджує жорсткі етичні стандарти для забезпечення того, щоб ШІ

використовувався без шкоди для прав людини. Для ефективного захисту цифрових прав в умовах глобалізації ЄС активно співпрацює з іншими міжнародними організаціями, такими як ООН, СОТ та G7. Ці партнерства сприяють виробленню глобальних стандартів, що забезпечують захист цифрових прав, а також дозволяють обмінюватися кращими практиками та сприяти підвищенню рівня захисту прав в цифровому середовищі на глобальному рівні. Захист цифрових прав в умовах глобалізації є складним, але необхідним завданням, яке вимагає від міжнародної спільноти розробки комплексних і гармонізованих підходів. ЄС відіграє ключову роль у формуванні стандартів та забезпеченні захисту прав громадян у цифровому середовищі, водночас визнаючи, що лише через глобальну співпрацю можна досягти ефективного та справедливого захисту цифрових прав у всьому світі.

3. Цифрові права в умовах розвитку штучного інтелекту (ШІ) в нових реаліях цифрового світу

Цифрові права в умовах розвитку штучного інтелекту – це комплексний підхід до захисту прав людини в цифрову епоху, коли технології штучного інтелекту (ШІ) впливають на багато аспектів суспільного життя. Цифрові права в умовах розвитку штучного інтелекту – це концепція, яка поєднує фундаментальні права людини з новими викликами, що виникають у зв'язку з поширенням цифрових технологій і, зокрема, штучного інтелекту (ШІ). Цифрові права стосуються не лише традиційних прав, адаптованих до цифрового середовища, але й нових аспектів, що виникають унаслідок унікальних можливостей і ризиків, пов'язаних із ШІ. Цифрові права включають право на приватність, доступ до інформації, свободу вираження думок та інші права, що потребують особливого захисту в умовах стрімкого розвитку ШІ. Зокрема, ШІ може викликати загрози для цифрових прав через: 1) ШІ може ухвалювати рішення, які впливають на права людей, наприклад, в сфері працевлаштування чи судочинства. 2) Використання даних для навчання алгоритмів може порушувати право на приватність. 3) Алгоритми можуть відтворювати або навіть посилювати існуючі соціальні упередження, що призводить до дискримінації. 4) В умовах розвитку ШІ питання приватності набуває нових масштабів, адже алгоритми можуть аналізувати величезні обсяги персональних даних. Це вимагає надійних механізмів захисту даних, забезпечення конфіденційності та прозорості у викорис-

танні інформації. Особлива увага приділяється запобіганню масовому стеженню та збору даних без згоди користувачів. 5) У світі, де рішення, що впливають на людей, дедалі більше приймаються алгоритмами ШІ, важливо забезпечити право на автономію. Люди повинні мати можливість впливати на те, як ці алгоритми використовуються, і контролювати свої цифрові сліди. Це також стосується права на захист від автоматизованих рішень, які можуть мати значні правові або соціальні наслідки. 6) Алгоритми, що використовуються в ШІ, часто є складними і непрозорими для звичайних користувачів. Це викликає необхідність у прозорості, щоб зрозуміти, як і чому приймаються ті чи інші рішення. Підзвітність означає, що організації, які використовують ШІ, мають бути відповідальними за наслідки його застосування, включаючи виправлення помилок і упереджених рішень. 7) ШІ може як підтримувати, так і обмежувати свободу вираження думок та доступ до інформації. Наприклад, алгоритми можуть автоматично модерувати контент, що може призвести до цензури або необґрунтованого обмеження свободи слова. Водночас, цифрові права повинні захищати від дезінформації та маніпуляцій, які можуть поширюватися через цифрові платформи, що використовують ШІ. 8) ШІ може неусвідомлено відтворювати соціальні упередження, що вже існують, або навіть посилювати їх. Це може призвести до дискримінації в різних сферах, від зайнятості до доступу до послуг. 9) Цифрові права мають включати механізми запобігання такій дискримінації та забезпечення рівного доступу до можливостей, що надаються цифровим світом. ШІ може сприяти створенню нових форм інтелектуальної власності, але також ставити під загрозу існуючі права. Це стосується, наприклад, авторського права в контексті генеративних моделей ШІ, які можуть створювати новий контент. Важливо знайти баланс між стимулюванням інновацій та захистом прав авторів і творців. 10) Необхідність у розробці міжнародних стандартів та регуляцій, які б забезпечували захист цифрових прав у глобальному масштабі, враховуючи різницю в підходах до регулювання ШІ в різних країнах. Також важливо забезпечити міждисциплінарний підхід до регулювання, що враховує етичні, правові, соціальні та технологічні аспекти. В умовах глобалізації цифрові права потребують адаптації та розвитку нових регуляцій і стандартів, які б забезпечували їх ефективний захист у сучасних умовах техно-

логічного розвитку світу. Це включає не лише захист традиційних прав, але й створення нових правових та етичних рамок, які б відповідали викликам цифрової епохи. Важливо забезпечити баланс між інноваціями та захистом прав людини, що сприятиме справедливому та стійкому розвитку суспільства в умовах глобалізації та розвитку штучного інтелекту.

Висновки

Дослідження захисту цифрових прав в умовах глобалізації сприяє поглибленню розуміння прав людини в нових реаліях цифрового світу. Воно допомагає адаптувати традиційні концепції прав і свобод до умов, коли технології та інтернет стають невід'ємною частиною життя. Теоретичні напрацювання в цій сфері можуть допомогти визначити нові права, такі як право на цифрову ідентичність, захист персональних даних, право на доступ до інформації та свободу в інтернеті. В умовах глобалізації виникає необхідність уніфікації підходів до регулювання цифрових прав на міжнародному рівні. Теоретичні дослідження можуть допомогти визначити найефективніші моделі правового захисту цифрових прав, які можна впроваджувати в різних країнах. Це сприятиме розвитку міжнародного права, забезпеченню правової гармонізації та підвищенню ефективності правозахисних механізмів. Теоретичне значення цієї теми включає розробку етичних підходів до використання цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, великих даних та автоматизованих систем прийняття рішень. Це сприяє формуванню нових етичних стандартів, які можуть бути використані для регулювання діяльності компаній і державних органів у цифровій сфері, забезпечуючи повагу до прав людини. Дослідження зв'язку між глобалізацією та захистом цифрових прав допомагає краще зрозуміти, як глобальні процеси впливають на права людини, зокрема на нові форми комунікації, доступ до ресурсів та інформації. Це також сприяє розвитку теорій про те, як глобалізація може як сприяти, так і загрожувати правам і свободам людини в цифрову епоху. Практичне значення полягає у застосуванні теоретичних напрацювань для вдосконалення національного та міжнародного законодавства, що регулює захист цифрових прав. Це включає розробку нових законів і регламентів, а також удосконалення існуючих нормативних актів, таких як GDPR, для забезпечення ефективного захисту прав у цифровому середовищі. Важливість теми проявляється у забезпеченні практичного захисту

прав громадян в умовах глобалізації. Це включає розробку інструментів та механізмів, що дозволяють громадянам ефективно захищати свої права в цифровому середовищі, зокрема через судові процеси, звернення до наглядових органів та використання правових ресурсів для захисту своїх даних і приватності. Практичні заходи можуть бути використані для посилення кібербезпеки, зокрема для розробки технологічних рішень, що забезпечують захист персональних даних, а також для підвищення рівня безпеки цифрової інфраструктури національних держав та міжнародних організацій. Практичне значення також полягає у розробці освітніх програм, спрямованих на підвищення обізнаності громадян про їхні цифрові права та способи їх захисту. Це включає тренінги, семінари та інформаційні кампанії, що сприяють поширенню знань про цифрові права,

кібербезпеку та способи протидії загрозам у цифровому середовищі. Практичне значення включає розвиток міжнародної співпраці для забезпечення захисту цифрових прав у глобалізованому світі. Це може включати укладання міжнародних угод, створення спільних правових механізмів та координацію дій між країнами для забезпечення ефективного захисту прав громадян в умовах глобалізації. Теоретичне та практичне значення захисту цифрових прав в умовах глобалізації та розвитку штучного інтелекту підкреслює важливість дослідження цього питання як з точки зору розвитку правової та етичної теорії, так і з точки зору конкретних практичних дій, спрямованих на захист прав людини в умовах швидкого розвитку цифрових технологій та глобалізації. Це сприяє створенню більш справедливого, безпечного та захищеного цифрового середовища для всіх громадян.

Список використаних джерел

Valentyna Voronkova, Oleg Puchenko, Marina Azhazha. Gglobalization and global governance in the fourth industrial revolution (Industry 4.0). *Humanities studies : Collection of Scientific Papers* збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. Вип. 4 (81). С.182-200.

DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2020-4-81-11>

Valentyna Voronkova, Vitalina Nikitenko, & Gennadiy Vasylychuk. European paradigm of socially responsible governance as conditions for exiting the COVID-19 pandemic crisis (Європейська парадигма соціально-відповідального управління як умови виходу з кризи пандемії COVID-19). Освітній дискурс: збірник наукових праць Київ: ТОВ «Науково-інформаційне аґентство «Наука-технології-інформація». 2022. Вип. 39 (1-3). С.26-36. <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/4rDVpON9/>

Valentina, Voronkova, Yuriy, Kaganov, Natalia, Metelenko. Formation of digital society and digital man values in the globalization conditions and Industry 4.0. *Humanities studies: збірник наукових праць*. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 11 (88). С. 16-25.

URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/261854/258244>

Voronkova V., Vasylychuk G., Nikitenko V., Kaganov Y., Metelenko N. Transformation of digital education in the era of the fourth industrial revolution and globalisation : monograph. Riga ; Latvia : Baltija Publishing, 2023. 220 p.

URI: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/19241>

Воронкова В. Г., Кивлюк О. П. Відповідальне цифрове громадянство в епоху цифрових технологій. Modern scientific strategies of development : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2022. С. 226-249. DOI: 10.51587/9781-7364-13395-2022-008-226-249

URL: https://www.eo.kiev.ua/resources/arhivMonographs/mono2022_dev_008.pdf

Воронкова В.Г.,& Кивлюк О.П. Концепція активного відповідального громадянства для демократії і громадянського суспільства. *HUMANITIES STUDIES: збірник наукових праць*. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 11 (88). С. 210-119.

URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/261926>

Воронкова В. Г., Заїка О. В. Концепція електронного управління та електронної демократії в епоху цифрового розвитку. “Vectors of the development of science and education in the modern world ” (“Вектори розвитку науки і освіти на сучасному світі ”) / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2023. С.287-307. DOI: 10.51587/9798-9866-95976-2023-014-287-307

Нікітенко Віталіна, Воронкова Валентина, Тупахіна Олена, Сорокіна Олександра. Європейські практики цифрового гуманізму у контексті глобальних викликів. *Humanities studies: Collec. tion of Scientific Papers*. Zaporizhzhia : Publishinghouse “Helvetica”, 2024. Вип. 18 (95). С.52-64. DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2024-18-95-06>

Vitalina, Nikitenko, Valentyna, Voronkova, Olga Kyvliuk, Oleksenko, Roman, Valeriia, Suhenko. Philosophical reflection on artificial intelligence and its impact on the development of society, human, and education. *Humanities*

studies: Collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2024. Вип.19 (96). Р. 67–76. doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-07>

Кивлюк О. П., Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Цифрові права людини як вираження цифрових атрибутів: соціально-філософське обґрунтування. Освітній дискурс: збірник наукових праць. Київ: ТОВ «Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація». 2023. Вип. 44 (4-6). С.7-22. URL: [https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-39\(1-3\)-2022.pdf](https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-39(1-3)-2022.pdf)

Кивлюк Ольга, Воронкова Валентина, & Андриукайтене Регіна. Інтелектуальна власність у контексті креативних індустрій, економіки та мислення (на прикладі країн Євросоюзу). *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*. Zaporozhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2022. Вип. 13 (90). Р. 74–86. doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-13-90-09>

Череп Алла, Воронкова Валентина. Філософія глобального порівняльного менеджменту в епоху цифрової революції. Фундаментальні та прикладні проблеми суспільства: історія, сьогодення, майбутнє [Електронний ресурс] : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 11 квіт. 2024 р.) / відп. ред. А. Кравченко. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С.104-107. DOI: 10.31617/k.knute.2024-04-111. <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=47104>

References

Valentyna Voronkova, Oleg Puchenko, Marina Azhazha. Globalisation and global governance in the fourth industrial revolution (Industry 4.0): *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*. Zaporizhzhia: ZNU, 2020. Issue 4 (81). p.182-200.

DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2020-4-81-11>

Valentyna Voronkova, Vitalina Nikitenko, & Gennadiy Vasylichuk. European paradigm of socially responsible governance as conditions for exiting the COVID-19 pandemic crisis. *Educational discourse: a collection of scientific papers* Kyiv: Scientific and Information Agency ‘Science-Technology-Information’ LLC. 2022. Issue 39 (1-3). p.26-36. <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/4rDVpON9/>

Valentina, Voronkova, Yuriy, Kaganov, Natalia, Metelenko. Formation of digital society and digital man values in the globalisation conditions and Industry 4.0. *Humanities studies: Collection of scientific papers*. Zaporizhzhia: Helvetica Publishing House, 2022. Issue 11 (88). p. 16-25. URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/261854/258244>.

Voronkova V., Vasylichuk G., Nikitenko V., Kaganov Y., Metelenko N. Transformation of digital education in the era of the fourth industrial revolution and globalisation : monograph. Riga ; Latvia: Baltija Publishing, 2023. 220 p. URI: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/19241>.

Voronkova V. G., Kivliuk O. P. Responsible digital citizenship in the digital age. Modern scientific strategies of development: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services, 2022. p. 226-249. DOI: 10.51587/9781-7364-13395-2022-008-226-249

The concept of active responsible citizenship for democracy and civil society. *HUMANITIES STUDIES: Collection of scientific papers*. Zaporizhzhia: Helvetica Publishing House, 2022. Issue 11 (88). p. 210-119. URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/261926>.

Voronkova V.G., Zaika O.V. The concept of e-governance and e-democracy in the era of digital development. ‘Vectors of the development of science and education in the modern world’ / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services, 2023. p.287-307. DOI: 10.51587/9798-9866-95976-2023-014-287-307

Nikitenko Vitalina, Voronkova Valentyna, Tupakhina Olena, Sorokina Oleksandra. European practices of digital humanism in the context of global challenges. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*. Zaporizhzhia: Publishinghouse ‘Helvetica’, 2024. Issue 18 (95). p.52-64. DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2024-18-95-06>

Vitalina, Nikitenko, Valentyna, Voronkova, Olga Kyvliuk, Oleksenko, Roman, Valeriia, Suhenko. Philosophical reflection on artificial intelligence and its impact on the development of society, human, and education. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*. Zaporizhzhia: Publishing house ‘Helvetica’, 2024. Issue 19 (96). Р. 67-76. doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-07>

Kivliuk O. P., Voronkova V. G., Nikitenko V. O. Digital human rights as an expression of digital attributes: socio-philosophical substantiation. *Educational discourse: a collection of scientific papers*. Kyiv: Scientific and Information Agency ‘Science-Technology-Information’ LLC. 2023. Issue 44 (4-6). p.7-22. URL: [https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-39\(1-3\)-2022.pdf](https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-39(1-3)-2022.pdf)

Kivliuk Olha, Voronkova Valentyna, & Andriukaitene Regina. Intellectual property in the context of creative industries, economy and thinking (on the example of the EU countries). *Humanities studies: Collection of scientific papers*. Zaporizhzhia: Publishing house ‘Helvetica’, 2022. Issue 13 (90). P. 74-86. doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-13-90-09>

Cherep Alla, Voronkova Valentyna. Philosophy of global comparative management in the era of the digital revolution. Fundamental and applied problems of society: history, present, future [Electronic resource] : abstracts of the International

scientific and practical conference (Kyiv, 11 April 2024) / edited by A. Kravchenko. Kyiv : State Trade and Economic University, 2024. p.104-107. DOI: 10.31617/k.knute.2024-04-111. <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=47104>

TETIANA, KOLOMOIETS – Doctor of Laws, Professor,
Dean of the Faculty of Law, Corresponding Member of the National Academy
of Legal Sciences of Ukraine, Honoured Lawyer of Ukraine,
Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: T_deputy@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1101-8073>

NATALIA, VERLOS – Doctor of Laws,
Professor of the Department of Constitutional and Administrative Law,
Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: verlos79@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3598-2721>
E-mail: verlosznu@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3598-2721>

VITALINA, NIKITENKO – Doctor of Philosophy (D.Sc.),
Professor of the Department of Management and Administration,
Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute,
Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: vitalina2006@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

VALENTYNA, VORONKOVA – Doctor of Philosophy (D.Sc.),
Professor, Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine,
Head of the Department of Management and Administration,
Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute,
Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

DIGITAL HUMAN RIGHTS IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND GLOBALIZATION

Abstract

The significance of the topic of digital human rights in the context of artificial intelligence and globalization lies in its examination of the intricate relationships between technological innovations, global dynamics, and human rights in the digital era. With the rapid advancement of artificial intelligence, digital rights demand heightened attention and adaptation. **Purpose of the Study.** The study aims to conceptualize digital human rights within the framework of artificial intelligence and globalization. The objectives are: 1. To analyze digital rights in the European Union context and define their core elements and importance. 2. To examine key aspects of digital rights protection in the context of globalization. 3. To clarify digital rights in light of the development of artificial intelligence (AI) and the emerging realities of the digital world. **Study Findings.** The study demonstrates that globalization contributes to the international standardization of digital rights, but also introduces challenges due to regional and national disparities in legal approaches. It evaluates the impact of AI on digital rights, including issues related to automated decision-making, algorithmic bias, and personal data monitoring. The research provides an overview of fundamental digital rights concepts, such as the right to privacy, freedom of expression, access to information, and non-discrimination in the digital environment. It also explores the ethical considerations of AI in relation to digital rights and examines new legal avenues, such as enhanced personal data protection and greater transparency of algorithms. The investigation into digital rights in the context of AI and globalization reveals the complex interplay between technology, human rights, and global processes. It emphasizes both the opportunities for progress and the challenges that modern society faces. Theoretical advancements in this field could help define new rights, such as the right to digital identity, protection of personal data, access to information,

and freedom on the Internet. Furthermore, in the era of globalization, there is a pressing need to harmonize approaches to regulating digital rights on an international scale. To bolster cybersecurity, practical measures could include the development of technological solutions aimed at safeguarding personal data, as well as enhancing the security of digital infrastructure at both national and international levels.

Key words: Digital rights, globalization, artificial intelligence, personal data protection, cybersecurity.

© The Author(s) 2024

This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 15.07.2024

Accepted date 05.08.2024

Published date 15.08.2024

How to cite: Тетяна, Коломоєць, Наталя, Верлос, Віталіна, Нікітенко, Валентина, Воронкова.

Цифрові права в умовах розвитку штучного інтелекту та глобалізації: виклики та можливості. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 2024. 19 (96). P. 207–217.

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-24>